

גמ' ב"ק (ד-ה.) - תשלומי חבלה קנס
רב דניאל שטיין

א. רמב"ם (פ"ה חובל ה"ו) - הודה החובל שהוא חבל משלם חמשה דברים, שהרי העדים היו שם שנכנס לתוך ידו שלם בשעת המריבה ויצא חבול, אבל אם לא היו שם עדים כלל והוא אומר חבלת בי והודה מעצמו פטור מן הנזק ומן הצער וחייב בשבת ב ובושת וריפוי על פי עצמו, לפיכך אם כפר ואמר לא חבלתי נשבע שבועת הסת. [קושגת הראב"ד] הודה החובל וכו' פטור מן הנזק ומן הצער. א"א לא ידעתי למה פטור מאלו. [מגיד משנה (שם) - ואני תמה בדבריו שהרי בפ"ק דב"ק (דף ד'): גרסינן תני ר' אושעיא י"ג אבות נזיקין ד' שומרים וחמשה דברים אלו וארבעה אבות השנויים שם במשנה ור' חייא תני כ"ד וקא חשיב תשלומי כפל וכו' ואקשינן רבי אושעיא אמאי לא תני הני ואמר בממונא קא מיירי בקנסא לא קא מיירי נראה בכאן שכל אלו הדברים ממון בפירושו].

ב. רמב"ם (פ"א חובל ה"ג) - זה שנאמר בתורה כאשר יתן מום באדם כן יתן בו אינו לחבול בזה כמו שחבל בחבירו אלא שהוא ראוי לחסרו אבר או לחבול בו כמו שעשה ולפיכך משלם נזק, והרי הוא אומר ולא תקחו כופר לנפש רוצח, לרוצח בלבד הוא שאין כופר אבל לחסרו או איברים או לחבלות יש כופר.

ג. רמב"ן (שמות כ"א, י"ט) - "רק שבתו יתן ורפא ירפא" - ולא אמר שבתו ורפואתו יתן, להגיד שיתן השכר אל הרופאים וירפאו אותו, ולא יוכל לתבוע שיתן לו השכר והוא יעשה בו דברים אחרים, רק ירפא בו על כל פנים.

ד. ס' קובץ שיעורים (כתובות אות רי"ח) - ובחובל עבד כנעני הריפוי לעבד דבעי איתסויי ביה, גיטין י"ב, ולכאורה מה בכך דבעי איתסויי ביה מ"מ מה שקנה עבד קנה רבו, ומוכח מזה דחיוב ריפוי אינו חוב ממון, רק צריך לרפאותו ממש, ואם אינו יכול לרפאותו צריך לשכור רופאים, כיון דזכות הנחבל שירפאוהו ממש אין שייך לומר בזה מה שקנה עבד קנה רבו, וכן חיוב הבעל לרפאות אשתו הוא ג"כ חיוב ריפוי ולא חיוב ממון, ומה שהחובל נותן להבעל דמי ריפוי, היינו שהבעל יתעסק בשכירות רופא אבל לא שהריפוי שייך לבעל, ונראה שאם נתחייב החובל הריפוי ואח"כ נהרג הנחבל א"צ לשלם ליורשיה, ולא אמרינן כבר זכה הנחבל בדמי רפואתו, דאין זה זכות ממון אלא שיוכל לתבוע להחובל לרפאותו בכל טעדי דאית ליה למיעבד.

ה. חי' הרשב"א (ה.) - עדים זוממין דממונא הוא ליתני. דאפי' לא שלם קרי ליה ממונא משום דאתו לאפסודי ממונא, ומיהו בתוספות אמרו משמו של ריב"א ז"ל שמשלמין אף על פי ששלם על פיהן ולא קרינא ביה כאשר זמם ולא כאשר עשה כיון שבידו להחזיר הממון, עוד אמרו בתוס' דבממון לא אמרינן ולא כאשר עשה דק"ו הוא דאפי' לגבי נפשות הוה אמרי' הכי אי לאו דאין עונשין מן הדין.

ו. ס' קובץ שיעורים (כתובות אות ק"ח) - ובזה יש לתת טעם למ"ד ע"ז ממונא אשר לכאורה הוא תימא דהרי כל המשלם יתר על מה שהזיק הוא קנס ואין לך משלם יתר ממה שהזיק יותר מע"ז שלא הזיקו כלל, ולפי הנ"ל מבואר דאין חיובן מצד עצמן אלא שחיובו של הנידון נופל עליהן וכיון שאצל הנידון היה ממון ולא קנס, דאפילו רצו לחייבו קנס מ"מ לאחר גמ"ד כבר הוא ממון, ממילא גם אצלם הוא ממון.

ז. חי' הרשב"א (שם) - ורש"י ז"ל פי' דכתיב בהו נפש בנפש והרי הוא כנפש תחת נפש, ור"י בר אברהם ז"ל פירש דעדים זוממין לא צריכי קרא דהם רצו להפסיד מיטב ועושים לו כאשר זמם, והקשו עליו בתוס' א"כ כשהעידו על שור תם שהזיק או על כתובת אשה שאינה גובה אלא מן הזבורית לא ישלמו מן העידית.